

جبران خسارت از منظر مسؤولیت مدنی

غیر قراردادی

کبری شعبانی‌ناو

(عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تالش)

۱۳۹۶

سرشناسه	: شعبانی ناو، کبری، ۱۳۵۷ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام .Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: جبران خسارت از منظر مسئولیت مدنی غیر قراردادی / مولف کبری شعبانی ناو.
مشخصات نشر	: تهران : سخنوران، ۱۳۹۶.
مشخصات ناشر	: ۱۸۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۳۳۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: آمین خسارت -- ایران
موضوع	: Indemnity - Iran
موضوع	: مسوولیت (مترقی) -- ایران
موضوع	: Liability (Law) -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ج ۷ ش ۸۳۳ / KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۰۲۴۸۸

شماره تماس: ۰۲۱۶۶۴۷۶۳۰۶ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳ - ۰۹۱۲۰۹۰۱۳
 آدرس: کارگو شمالی، بعد از ادوارد براون، شماره ۱۴۰۷، طبقه اول، دانشگاه سخنوران
 آدرس الکترونیکی: nesis.pub2014@gmail.com
 آدرس سایت: www.thesispublication.com

عنوان کتاب	■ جبران خسارت از منظر مسئولیت مدنی غیر قراردادی
تالیف	■ کبری شعبانی ناو
ناشر	■ سخنوران
شمارگان	■ ۱۰۰۰ نسخه
سال و نوبت چاپ	■ ۱۳۹۶-اول
قیمت	■ ۲۰۰۰۰

فهرست مطالب

۹	چکیده.....
۱۱	مقدمه.....
۱۳	فصل اول / مبانی مسؤولیت مدنی.....
۱۴	مبحث اول: منابع و مبانی مسؤولیت مدنی.....
۲۵	گفتار اول: مفهوم و اقسام مسؤولیت مدنی.....
۲۵	بند اول: مفهوم مسؤولیت مدنی.....
۲۸	بند دوم: اقسام مسؤولیت مدنی.....
۳۲	گفتار دوم: تمیز مسؤولیت قراردادی و غیر قراردادی.....
۳۴	گفتار سوم: منابع مسوولیت مدنی.....
۳۵	بند اول: اتلاف.....
۳۷	بند دوم: قانون مسوولیت مدنی.....
۳۸	بند سوم: قانون بیمه اجابت و اسباب نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث.....
۴۰	مبحث دوم: ارکان مسؤولیت مدنی.....
۴۱	گفتار اول: وجود ضرر (خسارت).....
۴۲	بند اول: مفهوم و اقسام ضرر.....
۴۲	الف: مفهوم ضرر.....
۴۳	ب: اقسام ضرر.....
۴۶	بند دوم: شرایط ضرر قابل مطالبه.....
۴۷	الف: ضرر باید مسلم باشد.....
۴۹	ب: ضرر باید مستقیم باشد.....
۵۱	ج: ضرر باید جبران نشده باشد.....
۵۱	گفتار دوم: فعل زیانبار.....
۵۳	بند اول: لزوم نامشروع بودن فعل.....
۵۴	بند دوم: افعال نامشروع.....
۵۵	گفتار سوم: رابطه سببیت.....
۶۰	بند اول: اجتماع اسباب.....
۶۱	بند دوم: اسباب خارجی.....
۶۱	الف: قوه قاهره.....

۶۳	ب: فعل شخص زیان‌دیده
۶۴	ج: تقصیر شخص ثالث
۶۷	فصل دوم: شیوه‌های جبران خسارت در مسئولیت مدنی غیر قراردادی (قهری)
۷۰	مبحث اول: اعاده وضع به صورت پیشین
۷۱	گفتار اول: جبران عینی
۷۲	بند اول: اشکال جبران عینی
۷۳	الف: جبران عینی مادی و حقوقی
۷۵	ب: سوم: محاسن و معایب جبران عینی
۷۵	الف: محاسن جبران عینی
۷۶	ب: معایب جبران عینی
۷۷	بند چهارم: دیدگاه‌های نظام‌های حقوقی
۷۷	الف: نظام‌هایی که جبران عینی در آنها استثناء است
۷۹	ب: نظام‌هایی که در آن‌ها جبران عینی در اختیار قضات است
۸۰	ج: نظام‌هایی که جبران عینی را تأمین می‌دهند
۸۱	د: دیدگاه حقوق ایران
۸۵	گفتار دوم: بازگرداندن عین مال
۸۷	بند اول: نقص و عیب مال
۹۰	الف: نقص ناشی از کاستی قیمت
۹۱	ب: نقص ناشی از کاستی مال
۹۴	ج: افزوده‌های عین
۹۷	بند دوم: منافع مال
۱۰۱	گفتار سوم: از بین بردن منبع ضرر
۱۰۳	مبحث دوم: جبران ضرر از راه دادن معادل
۱۰۴	گفتار اول: تأدیه بدل
۱۰۵	بند اول: موارد ردّ بدل
۱۰۵	الف: تلف عین
۱۰۷	ب: تعذر رد عین
۱۰۸	بند دوم: اقسام بدل
۱۰۸	الف: مثلی
۱۱۰	ب: قیمی

۱۱۲	بند اول: محل توصیف مال
۱۱۳	بند دوم: محل مطالبه مثل
۱۱۴	بند سوم: تعذر ردّ مثل
۱۱۸	گفتار سوم: دادن قیمت در صورت تلف مال قیمی
۱۱۹	بند اول: زمان تقویم
۱۲۰	بند دوم: مکان تقویم
۱۲۱	گفتار چهارم: دادن بدل حیلولة (در صورت وجود عین و عدم امکان رد آن)
۱۲۶	بند اول: دلائل لزوم ردّ حیلولة به مالک
۱۲۸	بند دوم: موارد تعذر ردّ مال منسوب
۱۳۴	گفتار پنجم: ماهیت بدل حیلولة
۱۳۷	فصل سوم: آثار مسئولیت مدنی
۱۴۰	مبحث اول: دعوی جبران خسارت
۱۴۳	گفتار اول: تعریف خسارت
۱۴۵	گفتار دوم: محکمه صالح
۱۴۸	گفتار سوم: آئین دادرسی مطالب خسارت
۱۴۹	بند اول: ادله در مسؤولیت قهری
۱۵۱	الف: اقرار
۱۵۲	ب: شهادت
۱۵۲	ج: کارشناسی
۱۵۴	مبحث دوم: تعیین میزان خسارات
۱۵۵	گفتار اول: زمان ارزیابی خسارت
۱۵۷	بند اول: تغییر میزان خسارت تا زمان صدور حکم
۱۵۷	الف: تغییر درون ذاتی
۱۵۸	ب: تغییر برون ذاتی
۱۶۰	گفتار دوم: تغییر میزان خسارت بعد از صدور حکم
۱۶۱	الف: تغییر درون ذاتی
۱۶۳	ب: تغییر برون ذاتی
۱۶۴	گفتار سوم: مکان ارزیابی خسارت
۱۶۶	گفتار چهارم: کاستن از خسارت
۱۶۷	بند اول: اوضاع و احوال وارد کننده ی زیان
۱۶۸	بند دوم: اثر خطای زیان دیده

فصل چهارم / نتیجه گیری، پیشنهادات، منابع	۱۷۱
مبحث اول: نتیجه گیری	۱۷۱
مبحث دوم: پیشنهادات	۱۷۶
مبحث سوم: منابع و مآخذ	۱۷۷

www.ketab.ir

چکیده

روش های جبران خسارت در مسئولیت مدنی، که همانا شیوه های اجرای تعهد فاعل زیان می باشند، بر مبنای اهداف مسئولیت مدنی تعیین می گردند. اهداف مورد نظر عبارت اند از: جبران کامل خسارت، جلب رضایت زیان دیده و بازگرداندن وضع پیشین وی. با توجه به اینکه اصالت این اهداف در نظام های حقوقی متفاوت است، شیوه های تأمین آنها یکسان نیست. این راه ها به طور کلی عبارت اند از: جبران عینی یا اعاده وضع سابق که در اشکال مختلف نمود می یابد؛ و جبران معادلی که خود بر دو نوع، جبران غیر نقدی خسارت (دادن بدل و مثل) و جبران نقدی (پرداخت پول)، است. اصول کلی روش های یاد شده در نظام های مختلف کم و بیش یکسان است، اما کیفیت استفاده از آنها و ترجیحاتی که به هریک داده می شود، در نظام های حقوقی متفاوت است. دو شیوه اصلی جبران خسارت در عرض هم نیستند تا هر کدام از عامل زیان یا زیان دیده بتواند به میل خود یکی را اختیار کند. اما ترتیب تقدم و تأخر میان آنها به نظم عمومی ارتباط ندارد؛ لذا طرفین می توانند برخلاف آن تراضی کنند یا دادگاه مرتباً متاسب را برگزیند (ماده ۳ قانون مسئولیت مدنی).

مقدمه

قطع نظر از مباحث و نظریاتی که در علم جامعه شناسی در خصوص علت جمعی زندگی کردن انسان مطرح است، ما با این واقعیت روبرو هستیم که انسان به صورت اجتماعی زندگی می کند.

اولین و مهم ترین کارکرد علم حقوق برقراری نظم است و دست یابی به عدالت در مرتبه ی ... قرار می گیرد. البته اندیشمندان علم حقوق سعی داشته اند همواره نظم توأم با عدالت باشد.

قانونگذاران از جبر باز ایستاده اند که هیچ کس نباید به دیگران ضرر بزند و هیچ ضرری نباید جبران نشود. اما با توجه به چنانچه فردی به دیگری ضرری وارد نماید مکلف به جبران آن است. شرایط احکام و آثار الزام به جبران خسارات وارده به دیگران موضوع شاخه مستقلی از علم حقوق با عنوان مسئولیت مدنی را تشکیل می دهد.

بحث شیوه جبران خسارت از میان موضوعات ... می آید که در این شاخه علمی وجود دارد، در سال های اخیر جایگاه ویژه پیدا نموده و مورد توجه خاص قرار گرفته است. به نحوی که در حقوق بسیاری از کشورهای خارجی، کتب و رساله های مستقلی با عنوان «روش های جبران در مسئولیت مدنی» به رشته تحریر درآورده است. مهمترین هدف حقوق مسئولیت مدنی جبران ضرر و زیان های وارده به زیان دیده و اعاده وضع سابق او است، بدیهی است که این هدف حاصل نخواهد شد مگر زمانی که فاعل زیان تعهد خویش را اجرا نماید. بحث از انواع جبران ها یا شیوه های جبران خسارت، در واقع مطالعه روش های اجرای این تعهد است.

نتایج تحقیق نشان می دهد که به طور کلی دو روش برای جبران خسارت وجود دارد. یکی روش جبران عینی یا اعاده وضع سابق زیان دیده و دیگری روش جبران بدلی یا ترمیم خسارت از طریق پرداخت معادل. هیچ یک از این دو شیوه به تنهایی کامل نیست، لذا اکثریت قریب به اتفاق نظام های حقوقی هر دو روش را توأمآ پذیرفته اند. در حقوق ایران و فقه اسلامی نیز مطالب از این قرار است و هر دو روش پذیرفته شده است و در باب جبران ضررهای مالی جبران عینی تقدم دارد، لکن در باب ضرر جسمانی به نظر می رسد که اولویت با جبران بدلی است.